ſertim cum non de aliqua Eccleſia, ſed de promiſſione tantum in litteris veſtris mentio haberetur. Cum igitur a-liis ipſos poſſe conveniri aſſerentibus, aliis vero in contrarium ſentientibus, ſuper hoc fuiſſet hinc inde coram vobis diutius diſputatum, quid juris ſit in hoc articulo dubitantes, in negotio ipſo ulterius procedere noluiſtis, donec ſuper hoc reciperetis noſtræ beneplacitum voluntatis, nobis humiliter ſupplicantes, ut quid ſit in hac parte agendum, vos dignaremur per noſtras litteras reddere certiores. Nos igitur attendentes, quod promiſſio prædicta non *d* tenet, utpote contra ſtatuta præfati Concilii attentata, diſc. v. per A. ſ. m. quat. memorato clerico ſuper hoc ſilentium imponentes, ab impetitione ipſius dictos Abbatem, & monachos abſolvatis.

NOTÆ.

a PRiori Oſſen.) Ita legitur in 3. collect. *ſub hoc tit. c.* 10. in ſexta autem habetur, *Hoſtienſ.* ſed legendum eſt, *Oſnei*. In Oxonienſi enim diœceſi Angliæ erant duo Prioratus, ambo Canonicorum regularium Ordinis D. Auguſtini: primus Oſnei dictus, cujus meminit Pennotus *l.* 1. *hiſt. canonic. regul. c.* 37. *n.* 12. ſecundus nuncupatus S. Fridiſvidæ, de quo agit idem Pennotus, *d. c.* 37. *n.* 12.

b *Conventum de Bello.*) Guillelmus Dux Normannorum tria magnifica monaſteria diverſis in locis conſtruxit, eaque multis prædiis, variiſque donariis ditavit; duo in Anglia, unum eo loci, quo cum Haralgo Angliæ Rege dimicavit prope Haſtigen, quod prælium refertur in geſtis Guillelmi Ducis, *in hiſtor. Norman. fol.* 200. pro expiatione animarum militum, qui in eo bello occubuerant: quod Cœnobium Divo Martino dicavit, appellavitque *Monaſterium ad Bellum*; ut ſimul monimentum partæ tanto bello victoriæ in perpetuum foret, ut refert Polydorus Vergilius, *in hiſt. Angliæ, fol.* 158.

c *Marcharum.*) De earum valore in Anglia egi, *in c.* 3. *de pactis*.

d *Non tenet.*) Juxta adducta *in c.* 2. *hoc tit.*

CAPUT XIV.

Idem *Abbati, & Conventui monaſterii S. Michaelis de* a *Gaſto*.

ACcedens ad Sedem Apoſtolicam dil. fil. R. clericus, ſua nobis inſinuatione monſtravit, quod cum promiſeritis vos proviſuros eidem in Eccleſiaſtico beneficio, cum poſſetis, ſicut per litteras Decani Sveſſion. & ſuorum conjudicum ſuper hoc a S. Apoſt. delegatorum, quibus tenor litterarum veſtræ promiſſionis erat inſertus, liquido edocebat, vos id hactenus efficere non curaſtis, allegantes coram judicibus memoratis, quod talis promiſſio vos nullatenus obligaret, cum videretur eſſe facta contra ſtatuta Lateranen. Concilii, quod promiſſionem inhibet beneficii non vacantis. Nos autem conſiderantes, quod aliud eſt Prælatum promittere beneficii collationem, cum poterit, aliud cum vacabit, cum in multis caſibus ſe facultas offerre poſſet, in quibus non eſſet collatio in expectatione vacaturi beneficii differenda, per Ap. vobis ſc. mandamus, quatenus memorato R. competens Eccleſiaſticum beneficium aſſignetis, alioquin Abbati S. Joannis, & Decano Sveſſion. damus noſtris litteris in mandatis, ut vos ad id per cenſuras Eccleſiaſticas appellatione remota compellant.

NOTÆ.

a GAſto.) In quarta collectione, *ſub hoc tit. c.* 1. ita legitur: in hac ſexta collectione tantum legitur, *Idem*; ſed tamen credo legendum eſſe, *S. Michaelis de Carantho*; monaſterium enim hoc eſt Ordinis Divi Benedicti ad mare ſitum, in Pictonibus, juxta flumen Carantonum, totuſque ille tractus inundatus fuit; deinde recedente mari, apparuere terræ paulatim, & paludes deſiccatæ, quæ propter ſitus commoditatem, ac terræ ubertatem coli, ac frequentari cœperunt. In eo ſacellum primo conſtructum eſt peregrinationibus, ac religione celebratum, quod poſtea in ampliſſimum, & locupletiſſimum monaſterium Divo Michaeli dicatum evaſit, ut refert Papirius Maſſonius, *in deſcriptione Galliæ per flumina, fol.* 683.

b *Cum poſſetis.*) Olim enim promiſſio generalis beneficii vacaturi, cum poterit, aut vacaret, valebat, quia ſæpe permittuntur in genere, quæ in ſpecie non permittuntur, *c. non exiſtimemus* 13. *qu.* 2. *l.* 1. *§. qui quæſtionem, ff. de quæſtionibus*, & docetur in præſenti decretali, quæ correcta eſt per Bonifacium VIII. *c. deteſtanda, hoc tit. lib.* 6. ubi verba illa, *licet olim fuiſſet canonica conſtitutione decretum*, de hac decretali accipit Nicolaus Fabricius, *in qq. beneſic. tit.* 8. *c.* 1. *num.* 65. docent Valenſis, *in parat. ad hunc titulum, c.* 1. Barboſa, *de poteſt. Epiſcopi alleg.* 127. Commentarium hujus textus dedi, *in c.* 1. *hoc titulo*.

CAPUT XV.

Idem *P. Subdiacono noſtro, Præpoſito, & Capitulo* a *Ebrudun*.

POſtulaſtis per Sedem Apoſtolicam edoceri, ut cum ad vos ſimul, & Archiepiſcopum veſtrum donatio præbendarum Eccleſiæ veſtræ pertineat, utrum præbendæ vacantis donatio penes Archiepiſc. remaneat, ſi eam intra ſemeſtre tempus neglexeritis ordinare. Ad quod vobis breviter reſpondemus, quod ſi vos, & idem Archiepiſcopus intra tempus præſcriptum negligentes extitiſtis circa collationem vacantium præbendarum, ſicut nec ab illo ad nos, ita nec a vobis ad illum poteſtas devolvitur conferendi; ſed ſecundum ſtatuta Lateran. Concilii, ad ſuperiorem tranſit donatio earumdem, niſi forte Archiepiſcopus, non ut Prælatus, ſed ut Canonicus vobiſcum habeat jus conferendi, & in hoc caſu, cum doloſe forſitan impedierit, dolus ei ſuffragari non debet.

NOTÆ.

a EBrudun.) Ita in 6. collect. tantum legitur, *idem*; in 4. autem, *ſub hoc tit. c.* 2. ita legitur; ſed credo legendum eſſe Ebrodun. Ebrodunum enim, ſeu ut alii volunt, Ebredunum, civitas eſt in Alpibus maritimis, ſita ad Druentiam fluvium, earumque Metropolis civilis dicitur in notitia provinciarum Galliæ: a principio Epiſcopum tantum habuit, ut conſtat ex Conc. Regienſi, *can.* 2. poſtea tamen Metropolitæ dignitatem obtinuit, ut conſtat ex Hilario, *ep.* 4. *ad Leontium*, ibi: " Frater, & Coepiſcopus noſter ingenuus Ebre-" dunenſis, Alpium maritimarum Provinciæ Metropolitani " ſemper honore ſubnixus." Referunt Carolus a S. Paulo, *in geograph. ſacra, fol.* 145. Chenu *in chronol. Galliæ, fol.* 508. Commentarium hujus textus, *in c. dilecti, de ſuppl. neglig.*

CAPUT XVI.

Honor. III. *Epiſcopo, Præpoſito, & Cantori* a *Cameracenſi*.

CUm dilecta in Chriſto filia, nobilis mulier *b* Joanna Comitiſſa Flandrenſis, devicta quorundam precibus importunis fecerit promiſſiones illicitas de non vacantibus beneficiis Eccleſiarum, in quibus jus obtinet patronatus, & donationes eorum in *c* manibus poſuerit alienis; ſicut eſt noſtris auribus intimatum: diſcr. v. m. quatenus irritum decernentes quidquid ſuper hoc ab eadem inveneritis eſſe factum contra inſtituta canonica, auctoritate noſtra inhibeatis eidem, ne ſimilia de cetero attentare *d* præſumat.

NOTÆ.

a CAmeracenſi.) Ita reſtituo epigraphen, & integram ex 5. compilatione edita a Cironio, ubi *ſub hoc artic. c.* 1. reperitur textus hic. De Eccleſia Cameracenſi nonnulla notavi, *in c.* 19. *de reſcript.*

b *Joanna.*) Videlicet Conſtantinopolitana, Balduini Imperatoris Conſtantinopolitani filia, quæ patre ſuo peregre mortuo, ſucceſſit in Comitatu Flandriæ an. Chriſti 1206. cujus prior maritus fuit Ferdinandus filius Regis Portugalliæ, quem bello captum Philippus Auguſtus per decennium detinuit in carcere: poſterior fuit Thomas filius Ducis Sabaudiæ. Ad ipſam, ut Comitiſſam Flandriæ ſpectabat jus præſentandi in beneficiis eccleſiaſticis, ut conſtat *ex c. dilecto, de teſtibus, c.* 1. *de re jud. in* 3. *collect.* referunt Boetius Epon. *t.* 1. *q. heroic. tit. de Regalibus*, Cujacius, *in c.* 1. *hoc tit.* & *d. c. dilecto*, Alteſſerra, *de Ducibus, c.* 8.

c *In manibus poſuerit alienis.*) Hæc verba expoſui *in c. conſtitutus* 11. *hoc tit.* & an patronatus poſſit conſtituere procuratorem ad præſtandum aſſenſum in beneficiis vacaturis, exponit Lotherius, *l.* 2. *de re benef. c.* 6. *in princ.*

d *Præſumat.*) Adeo enim jus canonicum abhorret promiſſiones beneficii non vacantis, ut necdum eas a patronis fieri permittat, licet ipſi poſſint poſtea variare, & ita nullum jus videatur præſentato quæſitum: & licet poſſint transferre juſpatronatus in alios, *c. ex litteris, de jurepatr.* tamen non valent præſentationem in beneficiis vacaturis alii donare, ut docent congeſti a Barboſa in præſenti, quibus addo Boetium Epon. *in repetit. ad hunc textum*, Mancinus, *ſacri juris, controv.* 23. ex ratione adducta *in c.* 2. *hoc tit.* ex quo commentario præſens petendum eſt.

TITULUS IX.

Ne vacante Sede aliquid innovetur.

CAPUT PRIMUM.

Innoc. III. *Priori, & Convent.* a *Glaſton*.

NOvit ille, qui ſcrutator eſt cordium & cognitor ſecretorum, quod licet bonæ mem. C. Papa prædeceſſor noſter Eccleſiam veſtram erexerit Cathedralem, ipſam *b* Bartholomenſi Eccleſiæ *c* uniendo, ut idem eſſet Epiſcopus utriuſque: & ſuam conſtitutionem non ſolum per privilegium, verum etiam per alia ſcripta multa curaverit confirmare: quia tamen hæc unio a vobis aſſerebatur eſſe confuſio, conquerentibus eam in grave præjudicium Glaſtonien. Eccleſiæ redundare, cum per ipſam diſſolveretur religio, eleemoſyna *d* fraudaretur, & hoſpitalitas: nos veſtris ſupplicationibus inclinati, ad relevandum Eccl. veſtræ ſtatum intendere cæpimus quantum decuit diligenter. Et quoniam abſonum videbatur, ut ſubito prædeceſſoris noſtri evacuaremus in hac parte ſtatutum, cum ei, quantum cum Deo poſſumus, deferre velimus, ſicut & volumus, quod quantum cum Deo potuerint, noſtri nobis deferant ſucceſſores; unione manente, ſic de ceteris diſpoſuimus, quantumcumque bonæ mem. Saverico Bartolom. Epiſcopo diſpliceret, frequenter ob hoc ad S. Apoſt. laboranti, quod ſtatus Eccleſiæ veſtræ videbatur in melius relevatus. Unde poſt diverſos tractatus, & deliberationes multiplices, quod per viros providos, & honeſtos auctoritate mandati noſtri ſuper hoc extitit ordinatum ad petitionem ejuſdem Epiſcopi, poſtquam aliud a nobis non potuit obtinere, Apoſtolico tandem curavimus munimine roborare. Vos autem poſt obitum præfati Barthol. Epiſcopi ad noſtram præſentiam recurrentes, humiliter poſtulaſtis, quia tempus advenerat, quo ſine ſcandalo Eccleſiæ veſtræ ruina poterat in ſtatum priſtinum relevari: cum & Bartholom. Eccleſia, & *e* Vvellen. ipſum pariter poſtularet; *f* Rex quoque cum regni Magnatibus, & quidam Epiſcopi cum multis Abbatibus depoſcerent illud idem, ut unione penitus diſſoluta monaſterium veſtrum reduceremus in ſtatum antiquum ſub Abbatis regimine gubernandum. Nos vero diligentius attendentes, quod Epiſcopali Sede vacante non decet ſuper hoc aliquid innovari, cum non ſit qui jus Epiſcopale tueatur, præſertim ne plus caviſſe perſonæ, quam Eccleſiæ videremur, ſi quod eo vivente conceſſimus, poſt obitum ejus ſubito mutaremus, petitionem veſtram ex toto abſque damno conſcientiæ, ac periculo famæ nequivimus exaudire. Ut autem ſolito more, quem & vobis utilem, & nobis honorabilem eſtis experti, gradatim ab imo procedatur ad ſummum auctoritate vobis præſentium indulgemus, ut cum Batonienſis Eccleſia de Præſule fuerit ordinata, ſi oſtendere volueritis quod Eccleſiæ veſtræ nondum ſit ad detrimentum, vel præjudicium evitandum plene proviſum, jus veſtrum ad Sedem Apoſt. proſequendi liberam facultatem habeatis. Interim autem ſub cura Prioris idem monaſterium gubernetur.

NOTÆ.

a GLaſtonien.) Ita etiam legitur in 3. collectione *ſub hoc tit. c. unic.* Glaſtonia eſt in Anglia, ad partem Occidentis, prope Vvelijam, ubi ſanctus ille Joſeph ab Arimathia, diſcipulus Domini, qui ejus ſacratiſſimum corpus ſepulchro condidit, celebre templum conſtruxit, & poſtea Hina Occidentalium Saxonum Rex, qui vixit circa annum 688. ibi Cœnobium Ordinis D. Benedicti conſtruxit, magnificeque dotavit, & poſtea Edgarus Angliæ Rex magnis poſſeſſionibus auxit, & ſucceſſive Reges omnes ſingulari affectu proſecuti ſunt, ut referunt Polydorus Vergilius, *l.* 1. *&* 4. *hiſt. Angliæ*, Osbertus *in vita S. Duſtani*, apud Surium *die* 19. *Maii*, Vvillelmus Malmesburg. *l.* 2. *de geſt. Angliæ*, Yepes, *t.* 3. *chron. D. Benedicti, cent.* 3. *n.* 727. quod monaſterium duravit uſque ad tempora Henrici VIII. qui iſtud cum aliis ipſius provinciæ deſtruxit.

b *Bartholomen.*) Legendum eſt Bathonienſem, ut infra legitur. Bathonia eſt civitas Angliæ Epiſcopalis; temporibus enim Guillelmi Ducis Normannorum, anno 718. in Concilio Londini celebrato ſtatutum fuit, ut aliquot Sedes Epiſcopales, quæ in oppidulis ac pagis antea fuerant, in civitatibus, & locis celebrioribus collocarentur: quo factum eſt, ut Bathonia, Linconia, Sariſberia, Exonia, Ceſtria, aut Ciceſtria, & civitates hujuſmodi novo Epiſcoporum incolatu nobilitatæ ſint, ut refert Polydorus Vergilius, *l.* 9. *fol.* 155.

c *Uniendo.*) Quam Epiſcopatuum unionem tantum Pontifex facere poteſt, ut probant Petr. Greg. *de benef. c.* 2. Barboſa *l.* 3. *juris eccl. c.* 16. & dicemus *in c. ſicut unire, de exceſſ. Prælat.*

d *Eleemoſyna fraudaretur, & hoſpitalitas.*) Ut hæc verba intelligantur, ſciendum eſt, monaſterium hoc Glaſtonienſe magnis opibus fuiſſe ditatum; ſiquidem redditus ejus conſtabant ex triginta mille libris, cum quælibet libra penderet 40. regales, & ita pluſquam centum mille ſcuta auri obtinebat. Ex his alebantur 400. homines, qui degebant in ipſo monaſterio, & hoſpitabantur alii plures nobiles: & 4. & 6. feria cujuslibet hebdomadæ amplæ erogabantur eleemoſynæ in pauperes illius ditionis, ut refert Yepes, *ubi ſupra, fol.* 41. his verbis: " Ylas riquezas des los conventos, y particularmente " de eſte, como hemos viſto, ſerviam de ſuſtentar a machos " pobres, que venian de toda la tierra, los miercoles, y " los viernes: y para entretener a muchos perſonas nobles, " y neceſſitadas." Unde conquerebantur monachi ipſius monaſterii, per unionem factam a Cæleſtino tertio ceſſare prædictas eleemoſynas, nec non hoſpitalitatem.

e *Vvellen.*) Vvellenſis enim Eccleſia jam antea fuerat unita Bathonienſi, ut refert Polydor. Vergil. *d. l.* 1. *hiſtor. Angliæ, fol.* 4.

f *Rex.*) Joannes videlicet Rex Angliæ & Scotiæ, non Richardus, ut voluit Cujac. *in præſenti*: quod ut facilius percipiatur, præſentis unionis hiſtoria repetenda eſt; cum enim Cæleſtinus III. unionem feciſſet Bathonienſis Epiſcopatus cum Abbatia Glaſtonienſi, in cujus unionis confirmationem dederat Richardus I. Rex Angliæ prædictam Abbatiam Saverico Epiſcopo Bathonienſi, poſcentibus monachis unionem reſcindi coram Innocentio III. ex eo quia talis unio religioni nocebat, & amplius piæ erogationes in pauperum alimenta fieri nequirent, Richardus dictam Abbatiam cuidam Vvillelmo dedit, qui eam quamdiu vixit Rex, pacifice poſſedit; eo tamen defuncto Savericus illam repetebat virtute unionis factæ a Cæleſtino, & obtinuit eam confirmari ab Innocentio III. Defuncto tamen Saverico adhuc monachi inſtabant coram Innocentio III. pro reſciſſione unionis, plenam ſui cœnobii reſtitutionem petentes: ſed Innocentius eos audiendos non eſſe decrevit duplici ex ratione, Prima, quia vacante Sede, & defuncto legitimo defenſore, videlicet Bathonienſi Epiſcopo, nihil erat innovandum quod attingeret jura Epiſcopalia, juxta Divum Cyprianum *epiſt.* 31. ibi: " Ante conſtitutio-" nem Epiſcopi nihil innovandum putamus, ſed lapſorum " mediocriter culpam temperandam eſſe credimus: dum Epi-" ſcopus dari a Deo nobis ſuſtinetur, in ſuſpenſo cauſa te-" neatur." Secunda, quia ſi defuncto Saverico Innocentius monaſterio concederet, quod eo vivo denegaverat, videretur tunc plus caviſſe Saverico, quam Eccleſiæ; & ita recte definit, Sede Bathonienſi vacante, nihil ſtatui poſſe, ex præſenti rubrica, cujus ſententiam examinabimus *in c.* 3. *hoc tit.*

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

CAPUT II.

Honorius III. *Epiſcopo* a *Calven. & Magiſtris V. & I. Canonicis* b *Sveſſen.*

ILla devotionis ſinceritas, & ſincera devotio, quam dil. fil. Magiſter R. Decanus Teanen. ad perſonam noſtram & Sedem Apoſtolicam hactenus habuiſſe dignoſcitur, nos inducunt, ut eum pro ſuæ ſcientiæ ac probitatis intuitu geramus in viſceribus charitatis, & ei denegare nolimus, quæ ſecundum Deum fuerint concedenda: unde nos Eccleſiam ſancti Leutii de Capua, cum omnibus pertinentiis ſuis, de qua Magiſtrum R. donationis noſtræ gratia præcedente, præbendæ nomine de mandato noſtro ven. f. n. R. *c* Capuanus Archiepiſcopus inveſtivit, ſibi duximus auctoritate Apoſtolica confirmandam, non obſtante conceſſione Capituli facta de ipſa Eccleſia Roberto de Franco, Canonico Capuano; ſeu confirmatione noſtra, ſi qua forte in forma communi appareret obtenta: quum nuſquam inveniatur cautum in jure, quod Capitulum vacante Sede fungatur Epiſcopi vice in collationibus præbendarum nec in eodem caſu poteſt dici poteſtas conferendi præbendas ad Capitulum per ſuperioris negligentiam devoluta, cum non fuerit ibi ſuperior, qui eas poſſit de facto, vel jure conferre. Quocirca diſc. v. m. quatenus eundem Magiſtrum in corporalem ipſius Eccleſiæ poſſeſſionem, ſublato appellationis obſtaculo inducatis, & defendatis inductum.

NOTÆ.

1 a CAlven.) Ita legitur in quinta compilatione, *ſub hoc tit. c.*1. Calvenſis Eccleſia eſt ſuffraganea Archiepiſcopi Capuani, ut ex veteri Codice provinciarum refert Cironius *hic*.

b *Sveſſen.*) Sveſſa, hodie Seſſa, celebris urbs eſt Italiæ, in agro Veſtino, ad montem Maſicum ſita, ut refert Schotus, *in itiner. Italiæ, fol.* 589. habuit jam olim Eccleſiam Cathedralem ſuffraganeam Archiepiſcopi Capuen. cujus Præſul Fortunatus ſubſcripſit Concilio Romano ſub Symmacho.

c *Capuanus.*) De Capuana Eccleſia jam nonnulla notavi, *in c.*18. *de elect.*

COMMENTARIUM.

2 *Concluſio traditur, & probatur.* EX hac Honorii decretali ſequens communiter venit diſputanda aſſertio. "Capitulum Sede vacante beneficia, quæ „ vel ex jure communi, vel aliunde ad liberam collationem „ ſolius Epiſcopi ſpectant, conferre non poteſt. „ Probant eam textus, *in c. unic. hoc tit. in* 6. *c.* 1. *de inſtit. eodem lib.* Illuſtrant plures congeſti a Barboſa, & Garanna *hic*, quibus addendi ſunt Solorzanus, *t.*2. *de jure Indiar. l.*3. *c.*13. *n.*31. Diana, *part.* 3. *tr.* 4. *reſ.* 24. *cum ſeq.* Cironius, & Cujacius, *in præſenti*, Moneta *de commut. c.* 10. *n.*38. Chopinus, *de ſacra polit. l.*1. *tit.* 5. & 6. Valenſis *de benef. l.* 1. *tit.* 9. & 10. Rufiniacus, *l.* 3. *conſtit. tit.* 8. *c.* 8. Saravia, *de juriſd. adjunct. q.* 17. Petrus Greg. *l.* 1. *partit. tit.* 28. *c.* 11. Ughellius, *in method. juris can. l.* 3. *c.* 2. *fol.* 135. Barb. *de dignit. c.* 42. *n.* 109. Corvinus, *l.* 2. *aphoriſm. tit.* 29. Abbas Panormit. *q.* 1. *num.* 31. Duarenus, *l.* 3. *de ſacris Eccl. c.* 5. Corraſius, *de benef. p.* 2. *c.* 7. Lambertin. *de jurepatron. l.* 2. *art.* 4. Sahagun. *in c. cum te, de reſcript.* Lotherius, *l.* 2. *de re benefic. c.* 2. *l.* 2. Rouſſelius, *l.* 2. *hiſtor. Pont. juriſdict. c.* 11. *n.* 13.

3 *Traditur dubitandi ratio.* Sed pro dubitandi ratione in præſentem aſſertionem argumentor. Sede Epiſcopali Vacante omnis poteſtas Epiſcopalis reſidet penes Capitulum. Tobias Paumerſt. *lib.* 2. *de juriſd. c.*7. *n.* 107. Gaillus, *l.* 1. *obſ. c.* 30. *n.* 10. & juxta Felinum, *in c.* 1. *n.* 19. *de jurejur.* non eſt inferius Epiſcopo, ſed eo mortuo in jus omne quodam accretionis modo ſuccedit, unde Sede vacante juriſdictionem exercet: Duarenus *l.* 3. *de ſacris, c.*6. ſtatuta condit, *c. cum omnes* 6. *de conſt.* præbendas confert, *c. unic. hoc tit. in* 6. ab excommunicatione, a qua Epiſcopus abſolvere debebat, abſolvit, *c. unic. de major. & obed. in* 6. eligit, *c. cum olim* 14. *de major. & obed.* juramentum relaxat, *c. penult. & ult. de ſuppl. neglig. in* 6. Igitur & beneficia conferre poteſt, quorum collatio ad Capitulum ſpectabat. Accedit, quod Epiſcopo Capitulum uſque adeo connexum eſt, ut ejus membra dicantur eſſe Canonici, *c. novit, de his, quæ fiunt a Prælatis, c. cum non deceat, de elect. in* 6. & pars corporis Epiſcopi, ſicut Cardinales Pontificis, Auguſtus Viſcherus, *de elect. Imper.* §. 8. quia inter Epiſcopum & Capitulum ſpirituale contrahitur conjugium, *c. licet, c. inter, de translat. Epiſc.* Ergo beneficia, defuncto Epiſcopo, conferre valet.

4 *Traditur ratio decidendi.* Qua difficultate minime obſtante vera eſt præſens deciſio, cujus ratio aſſignatur a noſtro Honorio in illis verbis: *Quia id numquam in jure expreſſum eſt*; in collationibus enim beneficiorum non ſuccedit Capitulum, niſi in caſibus a jure expreſſis, ac proinde cum iſta regula ſit prohibitoria; omne illud intelligitur eſſe expreſſe prohibitum, quod ſpecialiter non eſt permiſſum, argumento textus *in l.* 1. §. *ſi quis hoc interdicto, ff. de itinere actuque, c. ad audientiam*, ubi Abbas, & ceteri, *de præſcrip.* Ratio autem rationis, quare a jure non ſit permiſſum Capitulo Sede vacante conferre beneficia ea, quæ ad collationem Epiſcopi ſpectabant, provenit ex eo, quod jure communi attento omnia bona cum ſuis fructibus ſucceſſori in ipſa Sede reſervabantur, *c. non licet; cum ſeq.* 12. *q.* 2. *c. quia ſæpe, de elect. in* 6. *Clem. penult. de elect.* Conc. Chalcedon. *can.* 22. Illuſtrant Hallier. *de ſacris elect. ſect. ult. art. ult.* Rota apud Pennam *t.* 1. *deciſ.* 128. ſed collatio beneficiorum inter fructus Epiſcopatus connumeratur, *c. fin. de offic. vicariis in* 6. Gloſſa; *in c. olim, de major. & obed.* probant Garcia, *de benef.* 5. *p. c.* 5. *n.* 2. Barboſa, *in dict. c. cum olim*, Salgado, *de regia protect. p.* 3. *c.* 10. *n.* 3. Didacus Perez, *in l.* 10. *gloſſ.* 3. *l.* 4. *ordin. pag.* 884. Parexa, *de inſtrum. edit. tit.* 2. *reſol.* 3. *n.* 17. recte ergo decrevit Honorius in præſenti, Capitulum non poſſe beneficia conferre Sede vacante, quia illorum collatio cum fructibus debet reſervari futuro Epiſcopo: proſequuntur Vivianus, & Garanna *in præſenti*.

5 *Diſſolvitur dubitandi ratio.* Nec obſtat dubitandi ratio ſupra adducta, cui ſatisfaciendum eſt aſſerendo, Capitulum Sede vacante vere ſuccedere in his, quæ ſunt juriſdictionis contentioſæ, ut probat Solorzan. *d. c.*13. Item in collatione beneficiorum neceſſaria, non vero in voluntaria, Chopinus *de ſacra polit. l.* 1. *tit.* 5. Inde Capitulum Sede vacante poteſt Prælatos inferiores confirmare, *d. c. cum olim, de major. & obed.* dicemus *in c. ſicut* 33. *de ſimonia*: præſentatos inſtituere, *c.* 1. *de inſtit. l.* 6. Selva *de benef.* 2. *p. q.* 11. Corraſius, 2. *p. de ſacerd. c.* 5. *n.* 2. Nam Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in omnibus, quæ ſunt juſtitiæ, & neceſſitatis. Gloſſa, *in Clem.*1. *verbo Capituli, de hæret.* Dicitur autem collatio neceſſaria, quæ propter periculum animarum differri non poteſt, vel propter præſentationem a patrono factam, vel quia alicui certæ perſonæ, ſeu ſpeciali generi perſonarum, ex fundatione, ac inſtitutione, vel alia de cauſa debetur, veluti antiquiori optanti beneficium, ut *in c. fin. de conſuet. in* 6. tales enim collationes Capitulum Sede vacante facere poteſt, juxta ea quæ tradit Vvameſius, *fol.* 259. facit textus, *in l. unus* 67. §. 1. *ff. de leg.* 1. & ideo ſi patronus Eccleſiaſticus, vel laicus plures præſentaverit ad beneficium, poteſt Capitulum inſtituere quem velit. Nec obſtat, quod collatio quæ fit ex Pontificis juſſu, neceſſaria eſt; ſiquidem ejus præceptum neceſſario eſt adimplendum; & tamen in tali collatione Epiſcopo injuncta non ſuccedit Capitulum, *c. eam te, de reſcr.* Ergo quia nec in collatione neceſſaria ſuccedit. Nam reſpondetur in ejus textus ſpecie, ideo Capitulum non poſſe, nec teneri conferre præbendam illam, quia ejus collatio ſpeciali delegatione Epiſcopo commiſſa, & injuncta erat; unde ſicut Capitulum non ſuccedit in juriſdictione delegata Epiſcopo, ita etiam nec in hac ſpeciali commiſſione conferendi præbendam. Hucuſque tradita procedunt in beneficiis, quorum collatio ſpectat ad Epiſcopum privative, non vero ſimul ad Capitulum, quia tunc totum jus conferendi Sede vacante Capitulo accreſcit, *c. unic. hoc tit. in* 6. *c. fin. de re jud. eod. lib.* non tamen ideo conferre valet beneficia, quæ ſpectant ad collationem Epiſcopi cum conſilio Capituli, *c. unic.* §. *cum vero, hoc tit. in* 6. quia tunc potius ad Epiſcopum ſolum, quam ad Capitulum ſimul collatio ſpectat. Quid tamen de reſignationibus pure aut ſub conditione faciendis coram Capitulo, & de collationibus beneficii in graduatos faciendis, obſervandum ſit, proſequuntur Solorzanus, & Chopinus *ſupra*, Lotherius *d. q.* 2.

Sed ſupra traditis obſtat text. *in c.*6. *de jurep. in* 1. *collect.* in illis verbis: „ Ex diligenti relatione Mag. E. accepimus, quod cum bonæ mem. R. quondam Epiſcopus veſter, de aſſenſu & voluntate noſtra ipſum in Canonicum Eccleſiæ veſtræ recepiſſet, aſſignans ei xl. ſolidos ſub annua penſione, nomine præbendæ percipiendos, quouſque præbenda vacaret in eadem Eccleſia, ad quam ipſum intitulavit, cum ad Diaconatus ordinem promovit, prædicto Epiſc. de medio ſublato, & redditibus Epiſcopatus ad fiſcum devolutis, cum quædam præbenda in jamdicta Eccl. vacaret, chariſſimus in Chriſto fil. n. H. Illuſtr. Rex Anglorum eam Thomæ clerico ſuo contulit, cui etiam aliam poſtmodum in eadem Eccl. vacantem cum Archidiaconatu, ad quem dicitur pertinere, conceſſit, quas inſimul non debet habere, cum nulli ſit licitum in una & eadem Eccl. duas præbendas obtinere. Quo facto idem Thomas fructum præbendæ ſibi priori taliter collatæ, Stephano fratri ſuo de Regia auctoritate confiſus conferre præſumpſit. Quia igitur intereſt noſtra, quæ in Eccleſiis Dei ita ordinata fuerint, ſtudioſius emendare, d. v. per A. ſ. m. quat. ſi prælibatus E. a commemorato Epiſc. de aſſenſu, & voluntate veſtra in Canonicum Eccleſiæ fuerit aſſumptus, ita quod cum præbenda vacaret, ſibi deberet ibidem aſſignari, præbendam illam cum fructibus, quos prædictus Thomas Stephano fratri ſuo poſt ſuſceptum Archidiaconatum cum præbenda, dicitur contuliſſe memorato E. omni oc. & ap. rem. auctoritate noſtra quamcitius aſſignetis, & eam ſibi faciatis in pace, & in quiete dimitti, quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non poteſt de jure donare. " Ex quibus apparet, Sede vacante collationem præbendarum non reſervari futuro Epiſcopo, imo potius a Principe ſæculari fieri. Igitur non recte in præſenti docetur, Sede vacante collationem beneficiorum futuro Epiſcopo eſſe reſervandam. Pro cujus textus expoſitione ſciendum eſt, olim Regio in eligendis juri coheſiſſe cuſtodiam vacantium Eccleſiarum, & occupationem redditunm interim provenientium, ut probavi *in c.* 4. *de offic. ord.* & eo jure regalium in Eccleſia vacantes inſurrexiſſe Angliæ Reges, referunt Guillel. Ruffus *anno Chriſti* 1089. Matthæus Pariſ. *anno* 100. Polyd. Verg. *l.* 10. *hiſt. Angliæ*, Guill. Britto *l.* 1. *Philip.* 6 *Exponitur c. 6. de Jurepatr.*

Nam Rex Anglorum jus uſurpaverat illud
Uſque modo, ut ſolus Paſtores ipſe crearet:
Nam quotiens Paſtore carens Prælatica Sedes,
Civili letho, naturalive vacaſſet,
Protinus Eccleſiæ bona cuncta vacantis, ab ipſo
Uſurpata ſuos convertebatur in uſus;
Sicque Dei ſponſam viduans, quantum ipſe volebat,
Cogebat placito ſibi demum nubere ſponſo.

Licet ex pacto Joannem Angliæ Regem jus hoc vacantium Eccleſiarum ceſſiſſe in Romanam Eccleſiam, ut Innocentium ſibi conciliaret, referant Matthæus Pariſ. & Vveſtmonaſter, & ex his Alteſſerra *de Ducib. cap.* 8. Unde in prædicto textu juxta illam corruptelam contulit Rex Angliæ præbendam Sede vacante, non quia ex jure communi alii quam ſucceſſori collatio beneficiorum ſpectet. Eodem etiam modo exponendus eſt textus *in c. dilectus* 34. *de præbend.* junctis in ejus notis adductis.

CAPUT III.

Idem *Maurino Epiſcopo* a *Burg.*

COnſtitutis olim coram bonæ mem. I. Papa prædeceſſore noſtro procuratore Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Caſtro Sororum, & bonæ mem. G. Burgen. Epiſcopo prædeceſſore tuo, dictus procurator petebat ab eodem Epiſcopo reſtitutionem tam ſuper libertate libere ſibi eligendi Prælatum, quam etiam ſuper terris ipſius Eccleſiæ, & rebus aliis, quibus omnibus pars ſua ſpoliata fuerat, ut dicebat. *Et infra*: Lite igitur coram eodem prædeceſſore noſtro ſuper præmiſſis legitime conteſtata, & poſtmodum coram judicibus delegatis factis confeſſionibus, & receptis teſtibus ab eiſdem, cauſa fuit ad nos inſtructa remiſſa. Procuratoribus igitur partium in noſtra præſentia conſtitutis, cum ſuper præmiſſis coram nobis diutius litigaſſent, nos diligenter hinc inde propoſitis, & rationibus partium plenius intellectis, reprobatis quibuſdam depoſitionibus teſtium, qui vacante Burgen. Eccleſia, & carente legitimo defenſore, fuerunt minus juſte recepti, procuratorem tuum nomine tuo de fratrum noſtrorum conſilio ab impetitione alterius partis ſententialiter duximus abſolvendum, quæſtione proprietatis parti utrilibet reſervata.

NOTÆ.

1 a BUrg.) Ita reſtituo textum, & epigraphen ex quinta compilatione Honorii III. edita a Cironio, ubi *ſub hoc tit. c.* 2. textus hic reperitur, veram ejus hiſtoriam retuli *in c. licet, de teſtibus.*

COMMENTARIUM.

2 VErum eſt, Sede vacante, omnia ea quæ ſunt juriſdictionis, ad Capitulum devolvi, *c. olim, de major. & obed. c.* 1. *eod. tit. in* 6. *c. ad abolendam* 9. *de hæretic. c. unic. h. t. in* 6. *c. ſi Epiſcopus* 3. *de ſuppl. neglig. eodem l. c.* 2. *de offic. vicar. eodem lib.* Trident. *ſeſſ.* 7. *c.* 10. & *ſeſſ.* 23. *c.* 10. & *ſeſſ.* 24. *c.* 16. probant Hallierius *de hierarch. juriſd. l.* 3. *c.* 3. *fol.* 342. Solorzanus *tom.* 2. *de jure Indiar. l.* 3. *c.* 12. Valenzuela *conſil.* 107. & in his Regnis Hiſpaniarum, ex concordia inter Magnum Philippum II. & Pium IV. Capitulum ſuccedit in omni juriſdictione, quæ competebat Epiſcopo ut Epiſcopo. Solorzanus, & Valenzuela *ubi proxime*. In his autem, quæ ad rerum diſpenſationem, & adminiſtrationem ipſam ſpectant, omni modo locum habet ſententia præſentis rubricæ, *ne Sede vacante aliquid innovetur*; quæ cum ſententiam perfectam contineat, pro lege habetur, ut ſupra probavi *in rubric. ut lite non conteſt.* ideo Canonici interim prohibentur quidquam ſibi vindicare ex juribus Eccleſiæ, aut Prælati, qui deceſſit, *cap. hec hujus placiti* 12. *q.* 2. *c.* 45. *de elect. c. quia ſæpe* 40. *eod. tit. in* 6. & omni modo de ipſius ſtatu quidquam immutari non poteſt, dum non eſt qui ejus jura poſſit tueri, & defendere, *c.* 1. *h. t. c. ſi qua de rebus*, 12. *q.* 2. *c.* 4. & 15. *de præſcr.* docent Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg.* 132. etiam probavi *in dict. cap.* 15. ideoque Capitulum non poteſt judicium, etiamſi cum defuncto cœptum ſit, ſuo marte proſequi Sede vacante, ex hoc textu, nec conſtitutionem aliquam facere, quæ Epiſcopo inferat præjudicium; & ſi fecerit, nulla eſt ipſo jure, etiamſi juramento firmata fuerit, *c. ſicut* 27. *de jurejur.* Corvinus *l.* 1. *aphoriſm. juris Pontif. tit.* 19. Nec contrarium probat textus *in c. cum conſuetudini, de conſuet.* in illis verbis: " Irritas decernentes, ſi quas forte feciſtis in ipſius Epiſcopi præjudicium, poſtquam eſt regimen Pariſienſis Eccleſiæ adeptus. „ Ex quibus a contrario deducitur, conſtitutiones eas, quas fecit Capitulum, antequam Prælatus adeptus eſſet Eccleſiæ regimen, etiam in ejus præjudicium valere. Quia reſpondetur primo, argumentum a contrario ſenſu deductum non valere, cum ſequitur abſurdum: deinde quia in eo textu tantum agebatur de conſtitutionibus a Capitulo Pariſienſi factis vivo Epiſcopo, ſine ejus conſenſu, & conſilio; unde ſuper illis tantum conſultus Honorius reſpondit, idem profecto reſponſurus de aliis in præjudicium ejus factis Sede vacante. Capitulum vero poſſe Sede vacante ex poteſtate legiſlativa ſtatuta facere, quibus ligetur futurus Epiſcopus, probat pluribus relatis Diana *p.* 11. *tr.* 3. *reſol.* 24. qui *integro tract.* 4. *partis* 8. proſequitur poteſtatem Capituli Sede vacante, & titulum *Illuſtriſſimi*, quo concionatores ſalutant Epiſcopum, non deberi Capitulo Sede vacante, probat Illuſtr. Aravio *tr.* 2. *qq. moral. q.* 15.

TITULUS X.

De his, quæ fiunt a Prælato ſine conſenſu Capituli.

CAPUT PRIMUM.

Ex Concilio apud a *Valentiam.*

IRrita erit Epiſcoporum donatio, vel venditio, vel *b* commutatio rei Eccleſiaſticæ, abſque collaudatione, & ſubſcriptione clericorum.

NOTÆ.

a VAlentiam.) Ita etiam habetur *in c.* 1. *ſub hoc tit. de his, quæ conceduntur ab Epiſcopo ſine conſenſu clericorum, in* 1. *collect.* & apud Burchardum *l.* 3. *Decreti, c.* 170. ſed in nullo Concilio Valentino Galliæ, vel Hiſpaniæ reperiuntur hæc verba, ut notarunt Antonius Auguſtin. *in* 1. *compil.* & *l.* 1. *de emendat. Gratiani, dialog.* 14. Severinus Binius *in notis ad Concil. Valent. tom.* 1. *fol.* 509. Sed in Concilio Carthagin. 4. *can.* 31. hæc habentur verba: " Irrita erit donatio Epiſcoporum, vel venditio, vel commutatio rei eccleſiaſticæ, abſque conniventia, & ſubſcriptione clericorum. „ Ex eo citatur a Carnotenſi 3. *p. Decreti, cap.* 231. ſententia vero hujus textus ex Leone citatus a Gratian. *in c. ſine exceptione*, 12. *quæſt.* 1. & ab Innocentio III. *in cap.* 1. & 2. *hoc titul. in* 3. *collect.* Credo ergo in Synodo apud Valentiam ſub Damaſo celebrata anno 374. teſte Baronio *tom.* 4. *eodem anno n.* 12. ubi actum fuit de rebus Eccleſiæ, editum fuiſſe hunc canonem: ſed quia ejus ſententia etiam reperiebatur in dicto Concilio Carthagin. compilatores alii ex Concilio Carthagin. alii ex Leone, alii ex Synodo apud Valent. citarunt. Hunc etiam canonem inter fragmenta, quæ citantur ex Concilio Valentino Hiſpaniæ refert Loayſas ordine 50. Et Concil. hoc Valentinum fuiſſe Hiſpaniæ, non Galliæ, probat Eſcolano *p.* 1. *annal. Valent. c.* 10.

1 b *Commutatio.*) Permutatio videlicet, ut dicemus *in c.* 1. *de rerum permut.*

c *Collaudatione.*) Collaudatio eſt confirmatio, ſeu approbatio actus, *l.* 1. §. *ſed utrum, ff. de ſervo corrupto.* Ivo Carnot. *epiſt.* 16. ibi: " Conjugium quod ante factum non laudatis, poſt factum nec facto, nec dicto inconſulte approbetis. *Et* epiſt. 13. Teſtatus eſt, pleniter diffinitam eſſe cauſam Apoſtolica auctoritate, & veſtra veſtrorumque Coepiſcoporum laudatione. „ Inde laudemium in conſtit. feudorum, & Hothomanus, & alii de feudalibus verbis eodem verbo notarunt. 2

COMMENTARIUM.

EX hoc textu ſequens communiter deducitur diſputanda aſſertio: " Prælatus non poteſt ſine conſenſu, & ſubſcriptione Capituli res Eccleſiæ vendere. „ Probant eam textus *in cap. ſine exceptione* 52. 12. *q.* 2. *cap. hujuſmodi*, §. *quod ſi neceſſitas* 10. *q.* 2. *capit. nulli, de rebus Eccleſ.* cum aliis ibi referendis. Illuſtrant ultra congeſtos in præſenti a Barboſa, & *in dicto c. nulli*, idem Barboſa *l.* 3. *juris Eccleſ. cap.* 30. & *de poteſt. Epiſc.* 3. *part. alleg.* 95. Arias a Meſa *l.* 3. *variar. c.* 23. plures congeſti a Carvalho *in cap. Raynuntius*, 2. *p. n.* 314. plures quos dabimus *in d. c. nulli*. 3 *Concluſio traditur, & probatur.*

Sed hæc aſſertio difficilis redditur non ſolum ex juris fundamentis adducendis infra *in c. nulli, de rebus Eccleſiæ*; verum etiam ex eo, quod venditio longe differt ab alienatione, ita ut alienatum non dicatur, quod venditum eſt, *l. alienatum, ff. de verb. ſign.* quia ſi res diſtrahitur, ejus loco pretium acci- 4 *Traditur ratio decidendi.*

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.